

Mravní situace – struktura

O situaci vůbec můžeme mluvit pouze ve spojitosti s nějakým subjektem (skutečným nebo předpokládaným), neboť jen o něm můžeme říci (a vsutku přesně mínit), že je situován. To znamená, že situaci nemůžeme chápat jako něco pouze objektivního (není to prostě okolí, nýbrž osvětí, tj. osvojené okolí). To platí obecně o každé situaci, tj. každá situace je nerozlučně spjata s příslušným subjektem. Vztah mezi subjektem a jeho situací může mít různý charakter podle povahy (a úrovně) příslušného subjektu, ale také podle povahy (a úrovně) onoho osvojovaného prostředí, tj. osvětí. Mravní situace předpokládá proto nejen jistou kvalitu (úroveň) příslušného subjektu, tedy mravní subjekt čili subjekt jakožto mravní osobnost, ale také jistou kvalitu (úroveň) jeho prostředí, tj. jednak více či méně uznávané a zachovávané zvyky a mravy, jednak živé vztahy mezi mravními subjekty v uvažované mravní situaci, a také vyznávané tzv. „hodnoty“, atd. Ale vše je ještě složitější: v této situaci je situován nejen jeden (náš hlavní) mravní subjekt, ale celá řada dalších mravních subjektů, takže k situovanosti našeho (hlavního) subjektu nutně bude náležet také to, jak jsou do (zdánlivě) téže situace situováni (resp. jak se situují, jak si tu situaci osvojují) ty další mravní subjekty. Toto rozmanité osvojování jakoby „téže“ mravní situace však nemůžeme redukovat na jejich vzájemné vztahy, ale musíme počítat ještě s tím, že každý mravní subjekt odpovídá (tj. reaguje) na mravní výzvy, které si nejen nevytváří sám, ale které nejsou ani jejich společným výtvozem, nýbrž mají svou specifčnost právě jakožto „mravní výzvy“ (apely atd.). A to je ta rozhodující záležitost: jak pojmout tyto výzvy resp. původ těchto výzev? Neboť jistě je subjektu (subjektů) zapotřebí, aby se jakákoli mravní situace ustavila (resp. byla ustavena), a to jakákoli individuální, spjatá vždy s konkrétním mravním subjektem, i „obecná“, společná všem mravním subjektům v dané oblasti (která je ovšem vzhledem k těm individuálním až druhotná), ale mravní subjekt nereaguje jen na svou situovanost, ani jen na svou individuální mravní situaci, ani jen na „zvyky“ a „mravy“ dané všeobecné mravní situace. Zásadní věci jsou ony nepředmětné výzvy a jakási primární schopnost mravních subjektů na ně odpovídat (reagovat), vůbec si je nějak uvědomit, uznamenat je a nějak je zapojit do svého mravního vědomí (a svědomí).

(Písek, 111014-1.)